

Почаївська Лавра. — Вінніпег, 1961; Словник шевченкової мови. — Вінніпег, 1961; Релігійність Тараса Шевченка. — Вінніпег, 1964; Служити Народові — то служити Богові. — Вінніпег, 1965; Слово про Ігорів похід. — Вінніпег, 1967; Рятування України. — Вінніпег, 1968.

Лит.: Заїкін В. Проф. Іван Огієнко як церковний діяч і як учений. — Варшава, 1925; Науковий збірник у 30 річницю наукової праці проф., д-ра І. Огієнка / За ред. І. Коровицького. — Варшава, 1937; Людина праці: 60-ліття з дня народження Високопреосвященнішого владики Іларіона... — Холм, 1941; Людина праці: Десятиліття архіпастирської праці митрополита Іларіона // Слово істини. — Вінніпег, 1950. — Ч. 1—2 (37—38); Онуфрійчук Ф. Книгозбірня митрополита Іларіона. — Вінніпег, 1963; Кондра П. А. 25-ліття архіпастирської праці // Віра й культура. — Вінніпег, 1965. — Ч. 9 (141); Шляхом науки і праці: До 85-річчя митрополита Іларіона // Там само. — 1967. — Ч. 11—12 (162); Стус Іван. 25-ліття архіпастирського служення Блаженнішого Владика Митрополита Іларіона // Там само. — 1965. — Ч. 2 (146); Жалобна книга в пам'ять митрополита Іларіона. — Вінніпег, 1973; Степовик Д. Іван Огієнко // Літ. Україна. — 1992. — 16 січ.; Качкан В. А. Я все життя орав та сів: Про етнокультурний пласт І. Огієнка // Вітчизна. — 1993. — № 2; Колодний А., Кирюшко М., Филипович Л. Митрополит Іларіон. — Л., 1993; Тимошик М. Гол-

гофа Івана Огієнка: Українознавчі проблеми в державотворчій, редакторській та видавничій діяльності. — К., 1997; Тіменик З. Іван Огієнко (митрополит Іларіон), 1882—1972: Життєписно-бібліографічний нарис. — Л., 1997; Марушкевич А. Науково-педагогічна спадщина Івана Огієнка. — К., 1998; Тюрменко І. Державницька діяльність Івана Огієнка (митрополита Іларіона). — К., 1998; Ляхоцький В. Просвітитель. — К., 1999.

Архіви: ЦДАВО України, ф. 1871, 1072, 1235, 1429, 2052, 2201, 2582, 3563, 3695, 3696, 3830, 3864, 3876, 3878, 4001, 4424, 4463, 4465; ЦДАМЛМ України, ф. 1294; ДАК, ф. 16, 80, 173, 182, 936; ЦДКФФА України, од. зб. 0., 7722; ІЛ. ВР, ф. 3, 59; ЦДІАЛ України, ф. 201, 309, 310, 344, 357, 358, 359, 361, 362, 376, 379, 384, 388, 5813, 684, 771; Держархів Львів. обл., ф. 306; ЛНБ. ВР, ф. 11, 29, 34, 232; Національний музей у Львові, П. 519; Філіал держархіву Хмельницької обл. у м. Кам'янці-Подільському, ф. Р. 582.

В. П. Ляхоцький.

ОГЛОБЛИН (Оглоблін) Олександр Петрович [24.11 (6.12).1899, Київ — 16.02.1992, Лудлов, штат Массачусетс, США] — історик, архівіст.

Н. у дворянсько-козацькій родині. Батько — Михайло Миколайович Мезько (1870—1938), походив із козаків Новгород-Сіверського пов. на Чернігівщині. Виховувався в заможній купецько-міщанській родині Оглобліних.

Його вітчим — Петро Іванович Оглоблін (1865—1919) був глухонімим і через це не мав істотного впливу на формування світогляду хлопчика. Мати — Катерина Платонівна (1867—1932) походила із знатного шляхетного роду Лашкевичів. Закін. із золотою медаллю 3-ю Київ. чоловічу гімназію. Восени 1917 вступив на історико-філол. ф-т Київ. ун-ту св. Володимира. Вчився під керівництвом М. В. Довнар-Запольського, С. Т. Голубева, М. М. Бубнова та ін., прослухав скорочений курс гуманітарних дисциплін і з 1919 викладав історію та українознавство в київ. серед. школах. У 1921 О. був запрошений читати лекції до Київ. ІНО (колишній Київ. ун-т св. Володимира). Бл. 20 років (з перервою) віддав учений цьому вузу України. Тут він сформувався як здібний і талановитий дослідник, блискучий лектор і педагог, неперевершений організатор навч. процесу. Великого наук. та громад. розголосу набув засн. в стінах Київ. ІНО за його участю і під без-

посереднім керуванням Істор. Семінар вищого типу. Ця інституція готувала молоду генерацію суспільствознавців для укр. вищих шкіл та н.-д. закладів. Серед відвідувачів семінару були К. Є. Антипович, Д. Є. Бованенко та М. З. Левченко. У 1925 він підготував і видав два наук. томи з історії укр. економіки 18—19 ст. За одну з цих праць — “Передкапіталістична фабрика на Україні” — після публічного захисту в Одесі влітку 1926 він першим з вітчизняних істориків був удостоєний наук. ступеня доктора історії укр. культури.

У 20—30-х рр. працював і дружив з акад. Д. І. Багалієм та акад. М. Є. Слабченком.

Діяльність у ВУАН, з якою він був пов’язаний ще з 1926, дала йому змогу надрукувати низку цікавих розвідок, які не втратили своєї наук. вартості і нині: “Ескізи з історії повстання Петра Іваненка (Петрика)”, “До історії Руїни”, “До історії політичної думки на початку XVIII ст.”, “Орлик і Петрик” та ін. Ці роботи на зламі 20—30-х рр. 20 ст. ствердили новий погляд на істор. події 17—18 ст. та, зокрема, на постать гетьмана І. Мазепи.

30-і роки увійшли в життя укр. суспільства тотальним наступом сталінізму на всі сфери буття, в т. ч. науки і культури. Зазнав репресій і О. Наприкінці 1930 він був заарештований і звинувачений “у протаскуванні українського буржуазного націоналізму в науку”, однак сфабрикувати чергову справу над укр. інтелігенцією тоді не

вдалося, і О. звільнили на поч. 1931. Почався довготривалий ланцюг утисків вченого. Їх вінцем була дводенна дискусія з приводу наук. праць історика, що відбулася в стінах Київ. ун-ту в травні 1931. Опозиціонери звинувачували його в "буржуазному репродуванні схеми історії України". Логічним був і присуд — вченому не місце серед дослідників-гуманітаріїв. З цього часу різко посилювалися політ. переслідування О. Він працював під невблаганним пресом урядової цензури.

У 1932—34 був директором київ. Центр. архіву давніх актів, однак невдовзі його вигнали з роботи за те, що буцімто зробив поважне архівосховище пристанищем для "ворогів пролетаріату" М. С. Грушевського, В. О. Романовського та ін. Згодом О. був звільнений за "саботаж" з Ін-ту історії матеріальної культури АН УРСР. Останні передвоєнні роки працював в Ін-ті історії України АН УРСР (1937—41). Упродовж кількох років очолював сектор історії капіталізму, підготував плеяду відомих дослідників: В. А. Дядиченка, М. І. Марченка, Ф. Є. Лося та ін.

Під час тимчас. нім. окупації в Києві О. у вересні—жовтні 1941 очолював Київ. міську управу. Як перший голова її піклувався про відродження міста, дбав про його нормальне функціонування, сприяв заснуванню в окупованому місті Укр. АН, а протягом 1942 очолював Музей-архів переходової доби м. Києва, де збирали і фіксували документальні і усні

свідчення про "сталінський культурний неп".

Улітку 1942 за завданням нової адміністрації О. очолив Комісію по укр. емблематиці, яка мала за мету обґрунтувати доцільність введення в Україні геральдичних атрибутів державності. Ця інституція, в яку входили історики, архівісти, літературознавці (Н. Д. Полонська-Василенко, П. П. Курінний, В. В. Міяковський та ін.), підготувала три розвідки, одну з яких "Герб м. Києва" написав О.

У 1943 з наступом Червоної Армії О. переїхав до Львова, а влітку 1944 — до Праги, де викладав в УВУ, а після його відродження в Мюнхені наприкінці 1945 продовжував там працювати. У 1951 О. переїхав до США, де заснував і очолив низку т-в міжнар. значення: Укр. генеалогічно-геральдичне т-во (1963) та Укр. істор. т-во (1965). Тривалий час головував у Наук. раді Східноєвроп. дослідного ін-ту ім. В. К. Липинського (Філадельфія), а впродовж 1960—77 працював наук. консультантом для докторантів з історії України в Укр. наук. ін-ті Гарвардського ун-ту. З 1970 був президентом УВАН у США.

Помер в м. Лудлові (штат Массачусетс, США), похований у Спрінгфілді.

Еміграційний доробок вченого великий і різноманітний. Хронологічно він охоплює всі ключові періоди укр. історії. О. плідно працював і в галузі генеалогії. Серед його синтетичних праць — "Українська історіографія 1917—1956 рр.", а серед спец. праць —

монументальне і ґрунтовне дослідження над "Історією русів". Автор монографії "Гетьман Мазепа та його доба" і спогадів про відомих укр. діячів, його духовних речників А. Шептицького, Д. І. Дорошенка, Б. Д. Крупницького, Н. Д. Полонську-Василенко та ін.

Тв.: Очерки истории украинской фабрики: Мануфактура в Гетьманщине. — К., 1925. — 270 с.; Очерки истории украинской фабрики: Предкапиталистическая фабрика. — К., 1925. — 232 с.; Ескізи з історії повстання Петра Іваненка (Петрика). — К., 1930. — 65 с.; Українсько-московська угода 1654. — Нью-Йорк; та ін., 1954. — 100 с.; Люди Старої України. — Мюнхен, 1959. — 328 с.; Гетьман Іван Мазепа та його доба. — Нью-Йорк та ін., 1960. — 408 с.; Думки про сучасну українську советську історіографію. — Нью-Йорк, 1963. — 87 с.

Лит.: Оглоблин Олександр // ЕУ: Словникова частина. — Париж; Нью-Йорк, 1966. — Т. 5; Бойко Ю. Проф. д-р О. П. Оглоблин як історик духовно-політичного розвитку козацької України // Укр. історик. — 1975. — Ч. 1—2; Збірник на пошану проф. д-ра Олександра Оглоблина. — Нью-Йорк, 1977; Винар Л. Олександр Оглоблин як дослідник гетьмана Івана Мазепи і його доби // Там само. — 1989. — Ч. 4; Верба І. Гетьман історичної науки: Життя і діяльність О. П. Оглоблина в Україні // Старожитності. — 1993. — Ч. 14—19; 1994. — Ч. 1—2; Винар Л. Олександр Петрович Оглоблин (1899—1992): Біографічна

студія. — Нью-Йорк та ін., 1994; Верба І. О. П. Оглоблин // УІЖ. — 1995. — № 5, 6.

Іконографія: Фотопортрети О. П. Оглобліна 1969 р.; Олександр Оглоблин і Дмитро Оглоблин, 1984 р.; Олександр Оглоблин і Любомир Винар 1964 р.; Проф. Олександр Оглоблин має 86 років, 1985 // Винар Л. Олександр Петрович Оглоблин (1899—1992): Біографічна студія. — Нью-Йорк та ін., 1994. — С. 75—77.

І. В. Верба.

ОЛІЙНИК Степан Дмитрович (18.07.1930, с. Підністрияни Жидачівського р-ну Львів. обл.) — політолог, громад. діяч, полковник армії США (у відставці).

Н. у сел. родині Дмитра Олійника та Розалії Гулей, які були активними діячами у місц. відділенні т-ва "Просвіта". У сім'ї було ще троє братів: Роман (див. *Рахманний Р.*), Іван (студент Львів. ун-ту, який загинув у 1944 в лавах УПА) та Григорій (селянин, помер передчасно).

Після закін. початкової школи у с. Підністриянах навч. в гімназії